

Vogelmonitoring op de Noordzee en in kustgebieden

Menno Hornman,
Marc van Roomen, Kees
Koffijberg, Erik van Winden,
Chris van Turnhout

RWS Uitwisseldag
Platform Mariene Monitoring
Scheveningen, 22 mei 2018

Vogelmonitoring Noordzee

- Kaders voor monitoring
- Over Sovon
- Vogelmonitoringprojecten
- Vogelmonitoring Noordzee
- Informatieoverdracht

Kaders vogelmonitoring Noordzee

- Biologische toestand watersystemen & toetsing waterkwaliteit

Daarnaast een aantal internationale afspraken en verdragen:

- Natura 2000
 - Gebiedsgericht, Staat van instandhouding
- Vogelrichtlijn
 - artikel 12 rapportage voor EU, populatiegrootte en -trend van soorten
- KRM
 - Kwaliteitsbeoordeling Noordzee, 1^e beoordeling 2012. Opgenomen in de Waterwet
- OSPAR
 - kwaliteitsbeoordeling Noordzee incl. estuaria, kusten en wadden als geheel. Vergelijkbare doelen als KRM, minder dwingend
- LPI
 - Breed scala aan soorten, relatieve veranderingen in populatie-omvang

Toelichting OSPAR, andere kaders worden in de andere presentaties toegelicht

Kaders: OSPAR

OSPAR
OAP
OSPAR Assessment
Portal

[Home](#) [Search](#) [Browse Categories](#) [OSPAR Assessments ▾](#) [About](#)

[Home](#) / [OSPAR Assessments](#) / [Intermediate Assessment 2017](#)

Key Messages and Highlights

Introduction to the Intermediate Assessment 2017

Climate and Ocean Acidification

Socio-Economics

Pressures from Human Activities

Biodiversity Status

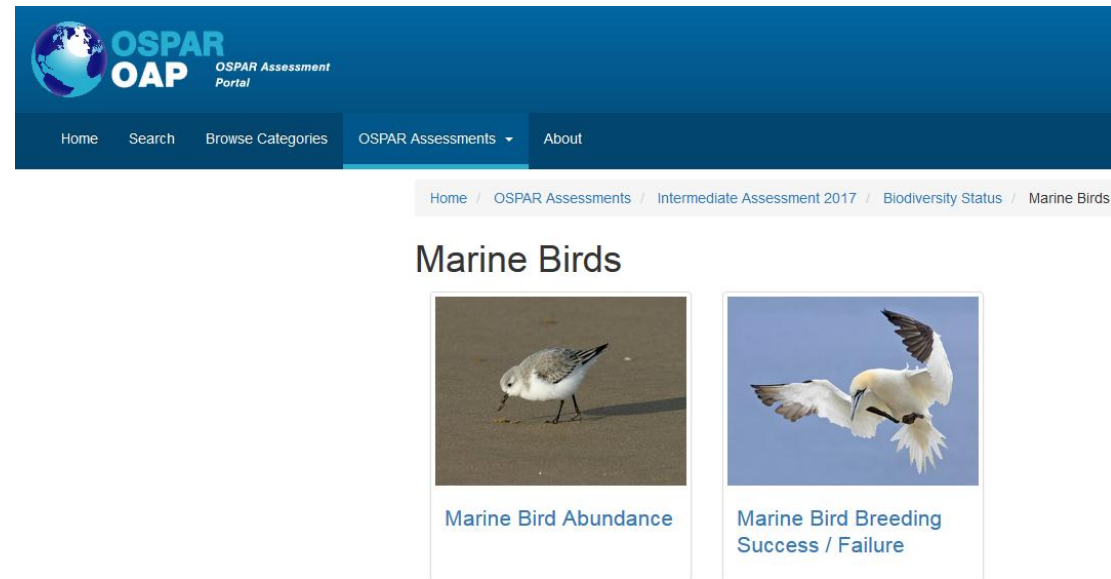
Ecosystem Assessment Outlook

Acknowledgements

Kaders: OSPAR

Zeevogels: twee
biodiversiteitsindicatoren:
(1) Marine Bird Abundance
(aantallen)
(2) Marine Bird Breeding
success / Failure
(broedsucces)

Broedsucces momenteel alleen bepaald op grond van lange reeks gegevens uit de Waddenzee die in het kader van TMAP worden verzameld.

Wat is Sovon?

Sovon Vogelonderzoek Nederland is een non-profit organisatie die in Nederland het **voorkomen en de ontwikkeling** van Nederlandse vogels bijhoudt.

Sovon kijkt daarbij naar de voor- of achteruitgang van vogels, en naar het **hoe en waarom** daarvan.

Wat doet Sovon?

- coördinatie van vogeltellingen
- analyse en interpretatie van gegevens
- publiceren van de resultaten

Met wie?

- CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek)
- RWS & Ministerie LNV
- terreinbeheerders en provincies
- onderzoeksinstituten en universiteiten
- Vogelbescherming Nederland
- zusterorganisaties in het buitenland

Wat doet Sovon?

- Ook: opstellen vogel monitoringplan
Noordzee i.o.v. RWS
 - Combinatie monitoringvragen MWTL, KRM en rapportageverplichtingen VR & HR (artikel 12 rapportage)
 - Methodiek zo gekozen dat resultaten ook bruikbaar zijn voor Projecten en Beheer & Onderhoud.
 - Aanpassing methodiek & frequentie MWTL vliegtuigtellingen

Meetnetten (selectie)

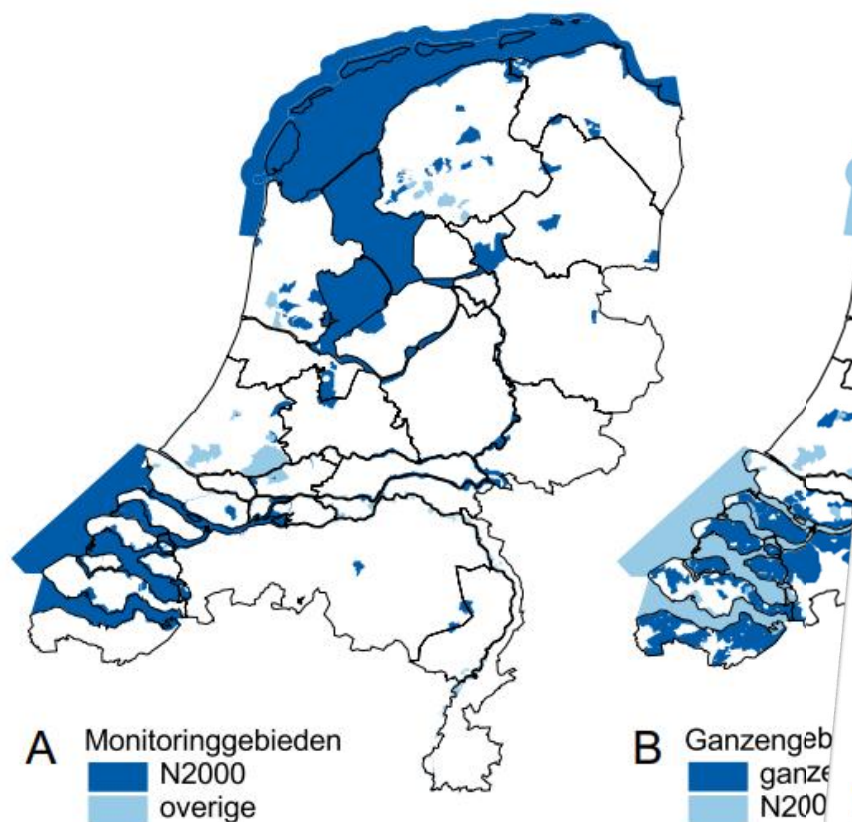
- Meetnet Watervogels
 - Monitoring van niet-broedende aan water gebonden vogelsoorten
- Meetnet Broedvogels
 - Monitoring van broedvogels in Nederland, in dit kader Meetnet Kustbroedvogels van belang
- Meetnet Reproductie
 - Monitoring van broedsucces

Meetnet Watervogels

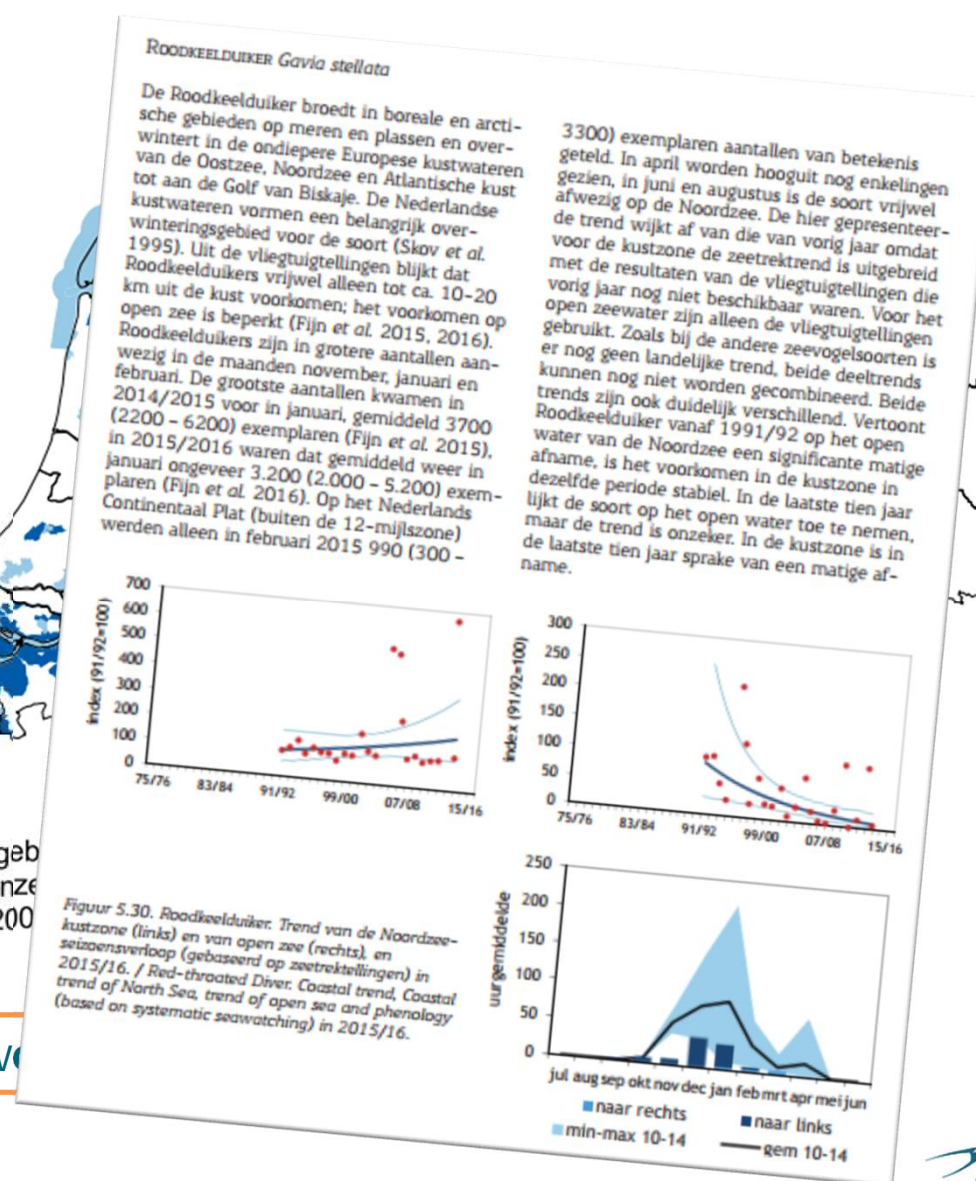
- Onderdeel van het Netwerk Ecologische Monitoring
- Landelijke telreeksen lopen vanaf 1975, lokaal soms tot begin jaren zestig (vanaf 1992/93 ondergebracht bij Sovon)
- Door groot aantal vrijwilligers, met belangrijke aanvullingen door professionals (grote gebieden met boten/vliegtuigen)
- Hoge teldekking

Meetnet Watervogels

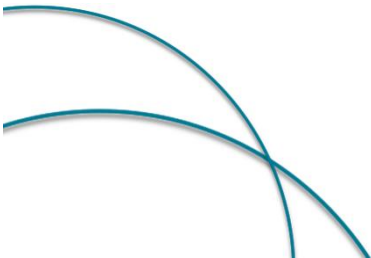

Sinds 2015/2016 w

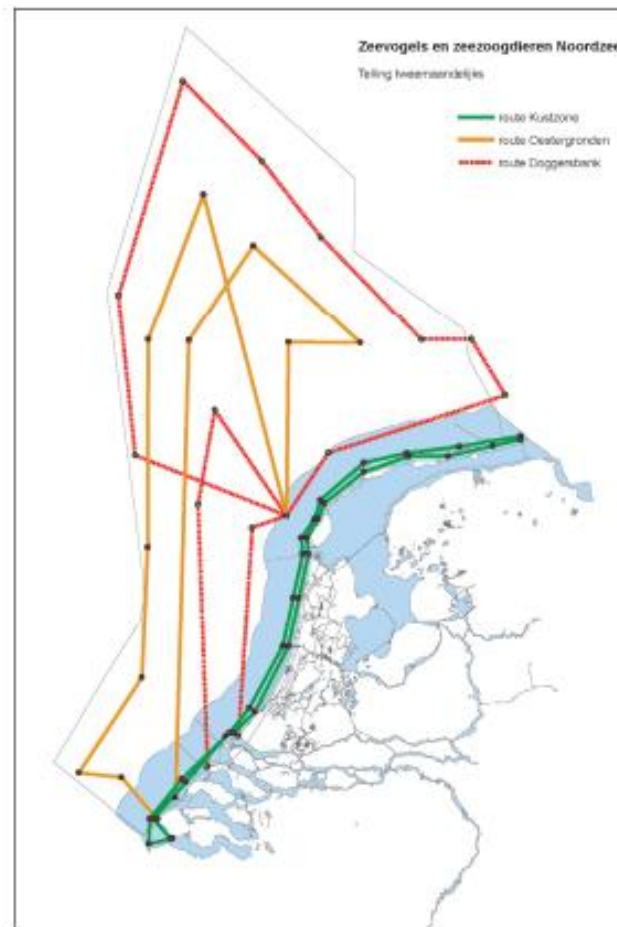
Meetnet Watervogels

- Integratie zeevogelsoorten in Meetnet Watervogels
- Tellingen van zeevogels op basis van:
 - MWTL vliegtuigtellingen uitgevoerd door Delta Project Management (DPM) en Bureau Waardenburg (BuWa) i.o.v. RWS
 - kalibratie van lastige soorten m.b.v. gelijktijdig uitgevoerde boottellingen
 - Zeetrekellingen vanaf vaste telposten langs de kust
 - Aanvullende tellingen in kader van Meetnet watervogels

Meetnet Watervogels

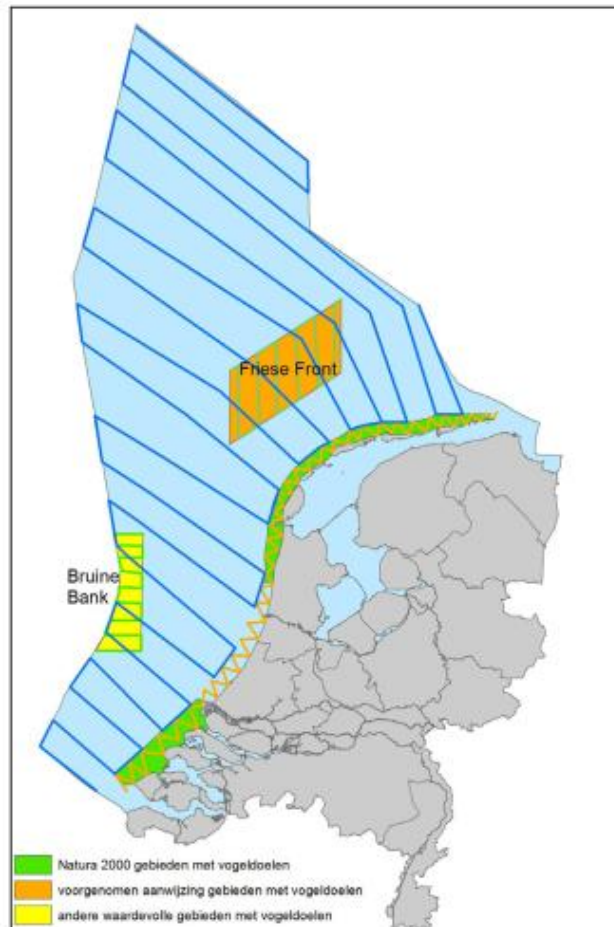
- MWTL vliegtuigtellingen tot 2014/2015 (DPM):

- Vaste transecten, in strips met een bandbreedte van 100m
- 6 x /jaar, 150m hoogte
- Telresultaten omgezet in voorspelde dichtheden per 5x5 km grid (Blok krigging)

Meetnet Watervogels

- MWTL vliegtuigtellingen vanaf 2014/2015 (DPM & BuWa):

- Opzet met parallelle transecten, zigzag in de kustzone en nauwer in de N2000-gebieden
- Tellen in verschillende banden
- 4-6x/jaar, 80m hoogte
- Distance Sampling

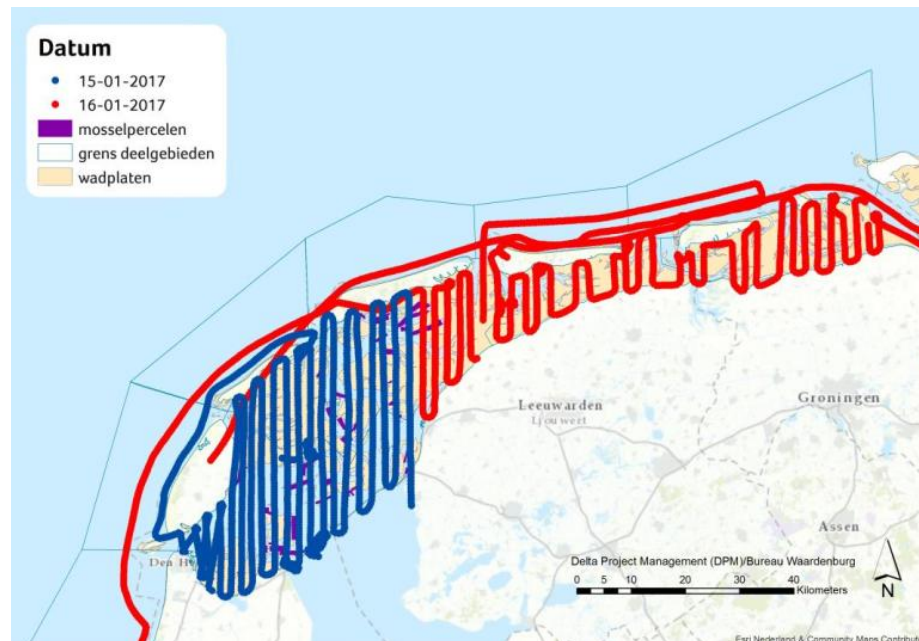
Meetnet Watervogels

- Uitwerking data, modelberekening (Distance Sampling) en rapportage door Bureau Waardenburg & DPM
- Dataopslag, zowel ruwe data als berekende data door Sovon binnen Meetnet Watervogels
 - Sovon is centrale plaats voor monitoringdata van vogels in zowel zoete als zoute rijkswateren

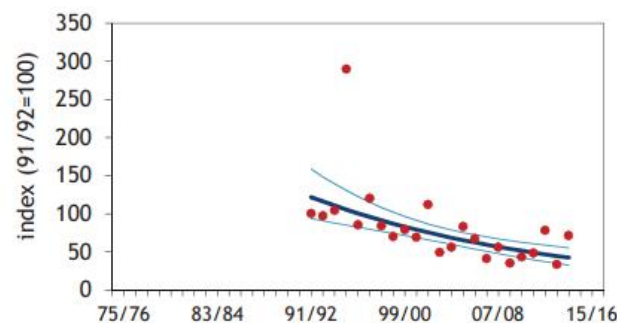
Meetnet Watervogels

- MWTL Zee-eendentelling (DPM & BuWa) Waddenzee & Noordzeekustzone (januari & november):
 - Zee-eenden passen niet in het reguliere monitoringprogramma door sterk geclusterd voorkomen in een smalle strook langs de kust.

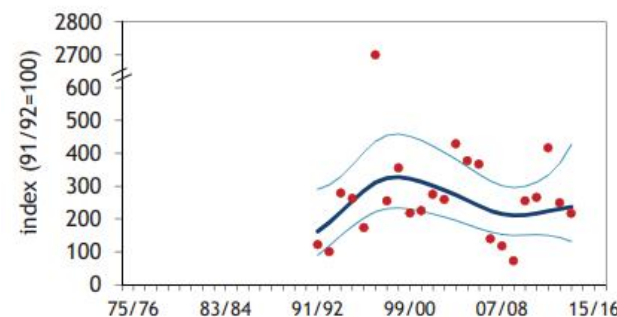

Meetnet Watervogels

- Integratie zeevogelsoorten in Meetnet Watervogels:
 - Momenteel nog geen landelijke trends van zeevogelsoorten door CBS (nodig voor KRM en art 12 rapportage),
 - > Twee trends, een van **kustzone** en een van **open zee** (buiten 12 mijls-zone). Wel integratie van oude en nieuwe MWTL tellingen

Trend Jan-van-Gent in kustzone en open zee

Meetnet Watervogels

- Integratie zeevogelsoorten in Meetnet Watervogels:
 - Momenteel nog geen landelijke trends van zeevogelsoorten door CBS (nodig voor KRM en art 12 rapportage),
 - > Twee trends, een van kustzone en een van open zee (buiten 12 mijls-zone). Wel integratie van oude en nieuwe MWTL tellingen
 - Volgende stap(pen): integratie beide trends tot één trend voor Noordzee
 - Voor echte zeevogels is dit de landelijke trend
 - Voor soorten die ook op land voorkomen is ook integratie van landtrend vereist

Broedvogelmonitoring

Alg. en zeldzame
broedvogels

Jaarlijkse telling in
steekproefgebieden
(algemene soorten)
of integraal
(zeldzame soorten);
eenmaal in de 6 jaar
integrale kartering
alle soorten (TMAP)

Meetnet Broedvogels (Netwerk Ecologische
Monitoring (LNV,RWS, prv.))

Koloniebroedvogels

Jaarlijkse telling
alle vestigingen

Broedsucces
(Waddenzee)

Monitoring
nestsucces en
broedsucces
(jongen/paar) bij
selectie van 10
soorten broedvogels

Meetnet Reproductie
(WOt IN)

Meetnet Broedvogels

Ligging plots algemene
broedvogels (BMP)

- alleen 2016
- 2016 en eerdere jaren

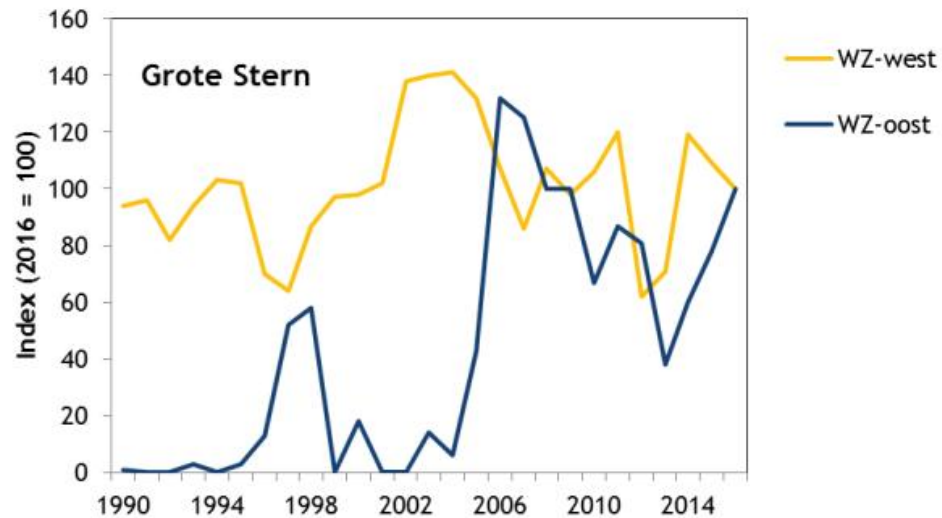

Ligging plots zeldzame
broedvogels (LSB)

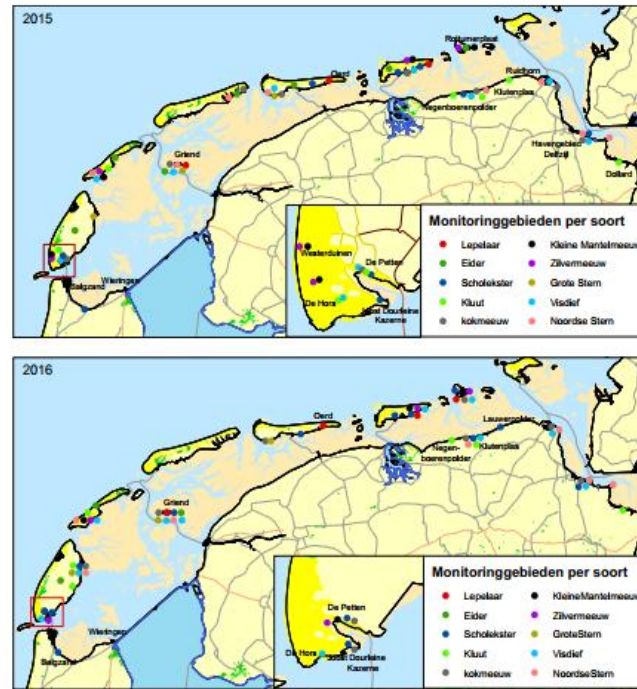
- telgebied
- kerngebied

Ligging getelde kolonies

Broedsucces kustbroedvogels

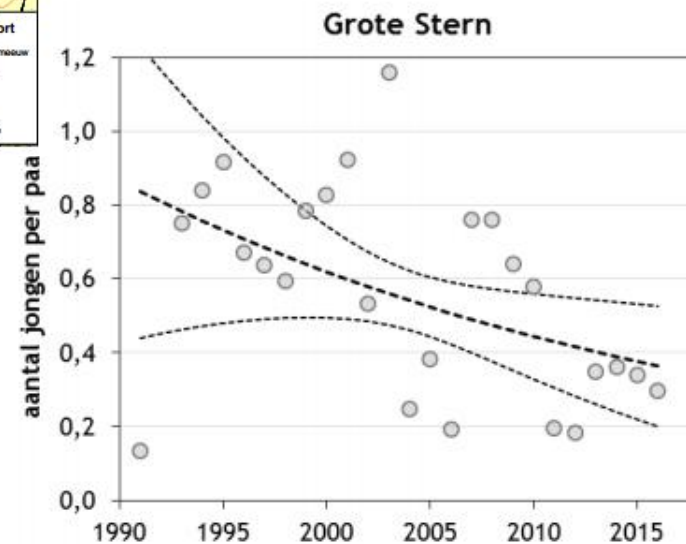

Broedsucces van kustbroedvogels in de Waddenzee

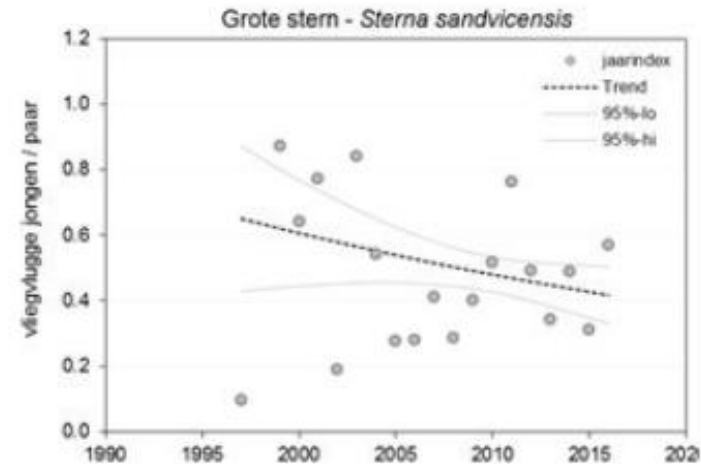
Resultaten 2015-2016 en trends in broedsucces in 2005-2016

K. Kalfberg, J.S.M. Cremer, P. de Boer, J. Nienhuis, H. Schekkerman, K. Oosterbeek & J. Postma

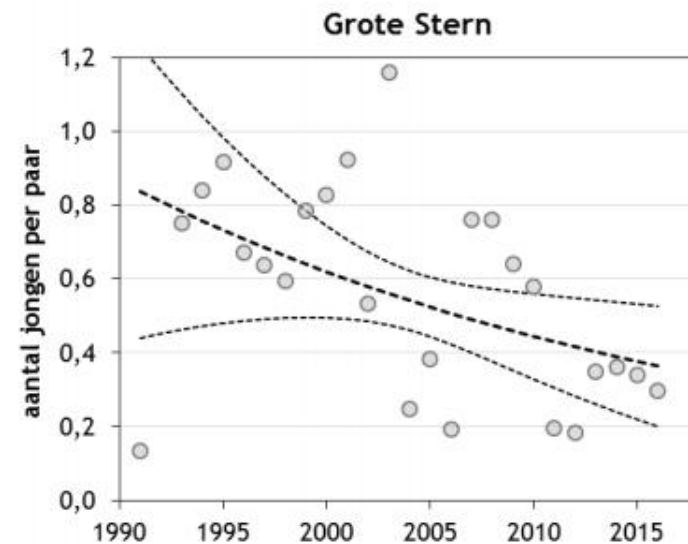
WOT-technical report 112
Sovon-report 2017/66
WOT-report C10017

Broedsucces kustbroedvogels

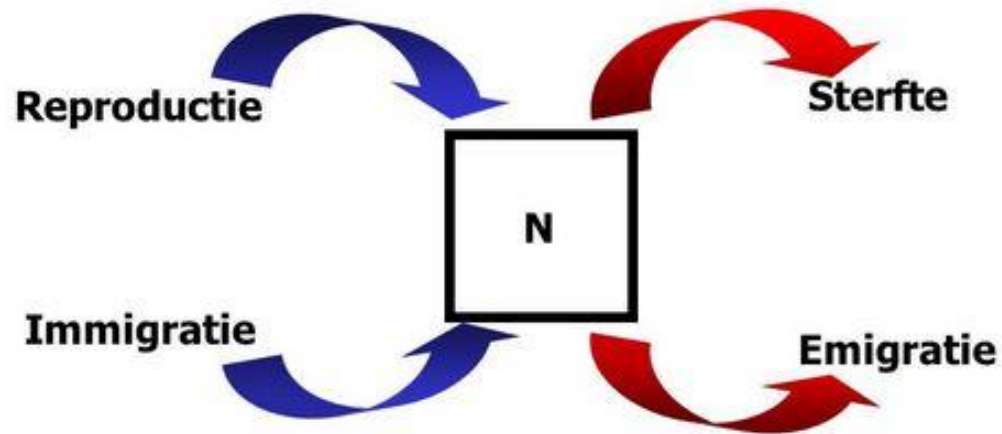

Deltagebied

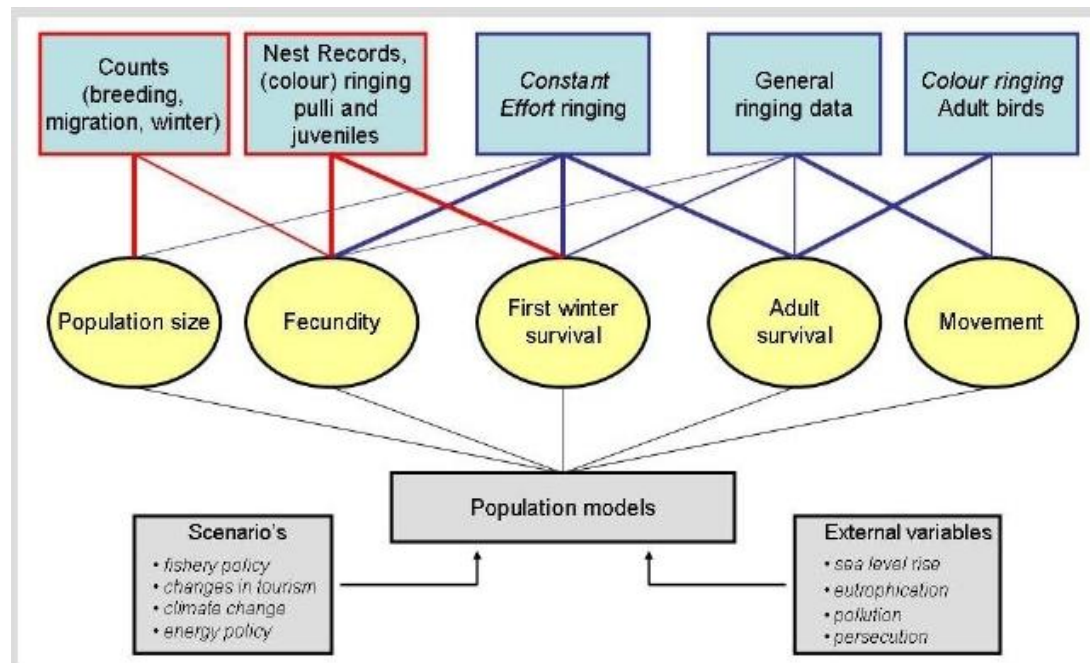
Waddengebied

Monitoring van populaties - meer dan aantallen

- Populatieveranderingen gevolg van **demografische processen**
- Info over demografie is eerste stap naar oorzaken
(→ deel jaarcyclus of gebied waar problemen spelen)
- Demografie verandert soms eerder dan aantallen → 'early warning'

Geïntegreerde Populatiemonitoring

Als bredere informatie over gezondheid populatie gewenst is ('early warning'), valt wellicht een geïntegreerd populatiemonitoring te overwegen.

Informatieoverdracht

Via sovon.nl/gebieden
en
sovon.nl/soorten

Informatieoverdracht

Vogels per Gebied

Natura 2000 gebied Noordzeekustzone (7)

Kies een [ander gebied](#)
[Toon Natura 2000 gebiedsdoelen](#)

De onderstaande cijfer [Broedvogels](#), [Watervog](#) georganiseerd. Ze zijn

broedvogels

Soort

Bontbekplevier
 Dwergstern
 Strandplevier

© Netwerk Ecologische

winter- en trekvogels
[Toon monitoring begin](#)

Soort

Aalscholver
 Aalscholver
 Bergeend
 Bontbekplevier
 Bonte Strandloper
 Drieteenstrandloper
 Dwergmeeuw
 Eider
 Grote Mantelmeeuw
 Kanoet
 Kluit
 Kokmeeuw
 Parelduiker
 Roodkeelduiker
 Rosse Grutto
 Scholekster
 Steenloper
 Stormmeeuw
 Topper
 Wulp
 Zilvermeeuw
 Zilverplevier
 Zwarte Zee-eend

© Netwerk Ecologische

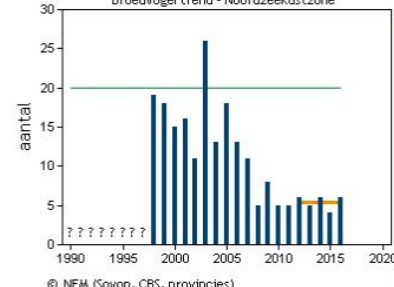

Vogels per Gebied

Natura 2000 gebied Noordzeekustzone (7)

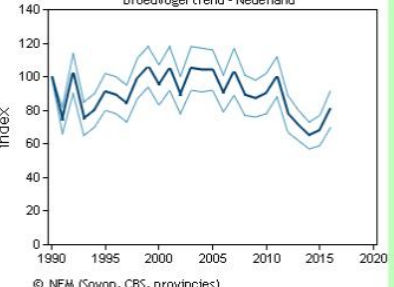
[terug naar overzichtspagina](#)
[Toon begrenzing gebied](#)

Bontbekplevier (broedvogels)
broedvogel trend - Noordzeekustzone

vanaf 1998: significante afname van <5% per jaar (-)
 laatste 10 jaren: geen trend aantoonbaar (~)

Bontbekplevier
broedvogel trend - Nederland

vanaf 1990: geen significante aantalsverandering (0)
 laatste 10 jaren: significante afname van <5% per jaar (-)

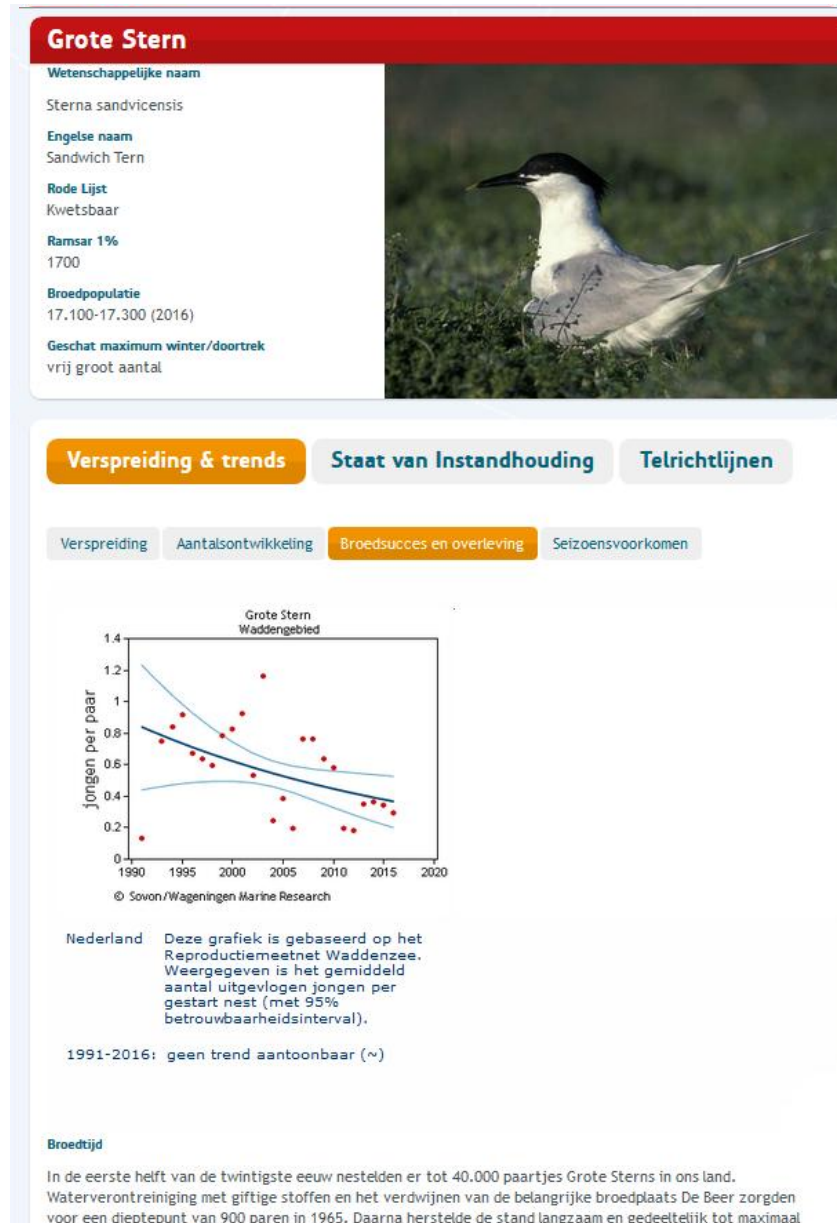
Deze grafiek is gebaseerd op het Meetnet Broedvogels (kolonies en zeldzame broedvogels). Weergegeven is het jaarlijks aantal broedvogels/territoria. In groen wordt de instandhoudingsdoelstelling voor de soort weergegeven. Indien er geen groene lijn wordt getoond is er geen instandhoudingsdoelstelling bekend voor het gebied omdat er een doelstelling is geformuleerd voor een grotere regio (IJsselmeergebied, Deltagebied) of omdat de doelstelling hervestiging van de soort is (Veluwe). De oranje lijn geeft het gemiddelde over de laatste vijf jaren (alleen indien uit minimaal drie jaren tellingen beschikbaar zijn), analoog aan de werkwijze zoals die binnen Natura 2000 wordt gebruikt om de actuele situatie te beschrijven (Leidraad bepaling significantie). Doelen kunnen veranderen, voor actuele doelen wordt daarom verwezen naar het Ministerie van Economische Zaken [Project informatie](#)

[Print pagina](#)
[Download gegevens als Excel](#)

Deze gegevens zijn vrij te gebruiken, mits de bron zoals die in de figuren staat aangegeven en www.sovon.nl worden genoemd.

Disclaimer
 SOVON Vogelonderzoek Nederland besteedt de uiterste zorg aan de betrouwbaarheid van de gepubliceerde gegevens en informatie. Deze kunnen aan wijzigingen onderhevig zijn en onjuistheden kunnen voorkomen. Uit discrepanties met eerder door SOVON geleverde gegevens en informatie ter uitvoering van natuurbeleid - of bewerkingen daarvan - kunnen geen conclusies worden getrokken. Aan de op de website gerepresenteerde gegevens en informatie kunnen geen rechten worden ontleend. SOVON en haar directe bronhouders (aanleveraars van de gegevens) aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van gegevens of informatie zoals vermeld op deze website.

Informatieoverdracht

Conclusies

- Redelijk tot goede aantals- en veranderingsmonitoring van wintervogels, doortrekkers en broedvogels op Noordzee.
- Informatie over reproductie van kustbroedvogels vnl. gebaseerd op Wadden. Delta niet langlopend.
- Coördinatie, databeheer & informatieoverdracht Sovon, trendberekening CBS.